

Наталія СИДЯЧЕНКО
Міжнародна школа
україністики

З ДОСВІДУ НАВЧАННЯ МІЖМОВНОЇ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ОМОНІМІЇ

Стаття присвячена важливій проблемі навчання споріднених мов – міжмовній лексичній омонімії. Запропоновано укладання контрастивних словничків, виконання вправ на переклад та різних видів тестів, здійснення порівняльного аналізу значень споріднених полісем у двох мовах, контекстуального аналізу «незрозумілих» слів у тексті.

Ключові слова: порівняльна лексикологія, методика навчання спорідненої мови, міжмовна лексична омонімія.

The article focuses on the problem of teaching of cognate languages – lexical interlinguistics homonymy. The author proposes to prepare comparative vocabularies, make exercises in translating and various tests; comparative analysis of meaning of polysemy lexemes in cognate languages, contextual analysis of homonymous lexemes in text.

Key words: comparative lexicology, interlinguistics lexical homonymy, teaching methods of cognate language.

Artykuł poświęcony jest ważnemu zagadnieniu nauczania języków pokrewnych – międzyjęzykowej homonimii leksykalnej. Zaproponowano układanie słowników kontrastywnych, stosowanie ćwiczeń przekładowych i różnorodnych testów; przeprowadzenie analizy porównawczej znaczeń słów pokrewnych i wieloznacznych z obu języków, analizy kontekstualnej wyrazów «niejasnych».

Słowa kluczowe: leksykologia porównawcza, metodyka nauczania języka pokrewnego, międzyjęzykowa homonimia leksykalna.

Методика навчання польської мови як іноземної і, відповідно, наявні підручники віддавна беруть до уваги дві важливі проблеми: чого навчати і як навчати. Польська прикладна лінгвістика володіє вже солідними знаннями про те, як треба навчати початківців, студентів середнього і вищого рівнів у сфері граматики та лексики. У Польщі вже давно розроблено словники-мінімуми для кожного рівня навчання [див. 5] і в підручниках лексика подається з урахуванням розвитку комунікативної компетенції студентів [напр., 7], а вивчення слів здійснюється за тематичним і поняттєво-інтенційним принципом.

Вимога гарного володіння викладачем як польською, так і рідною мовою учнів є аксіомою. Тому запрошений до України з Польщі викладач-лектор не обов'язково буде кращим від місцевого, якщо він не володіє добре українською мовою і має прогалини в культурологічному знанні.

Інша проблема, що Україна досі має досить скромний доробок у галузі підручників польської мови, написаних спеціально для українців, особливо для просунутого рівня. У 2006 році була видана єдина контрастивна польсько-українська граматики, де є короткий розділ лексикології, який можна і треба поширити і доповнити. Це видання: В. І. Кононенко, І. В. Кононенко. Контрастивна граматики української та польської мов. – Київ: Вища школа, 2006. Однак і воно відсутнє у наших книгарнях.

Як указує назва дослідження, нас цікавитиме одна з проблем контрастивної лексикології та методики викладання мови – міжмовна омонімія. Моя багаторічна викладацька та перекладацька практика засвідчує, що «підступні друзі» перекладача, як і пересічного українського користувача польської мови, підстерігають на кожному кроці і зіграти злий жарт.

Зустрітися з такими «друзями» сама не раз мала нагоду, але розпізнавала їх – не завше негайно, – розуміючи, що могла зробити помилку, якби не увага до контексту. Пам'ятаю, мала запізнилу реакцію на слово *prymarny*, здійснюючи письмовий переклад мистецтвознавчого тексту. Переклавши його у підзаголовку як «Примарні завдання», поспішила тлумачити далі. І лише вночі приснилося, що перекладене увечері як «нереальні, ілюзорні завдання» польською мовою було б *iluzoryczne, złudne*. Але ж у статті про жодні ілюзії не йшлося, а мова була про завдання першочергові та другорядні... Аж прокинулася і, цитуючи собі Максима Рильського «Не бійтесь заглядати у словник! Це пишний яр, а несумне провалля!», звернулася по консультацію до лексикографічного джерела. Так і є: слово *prymarny* не має в польській мові значення «ілюзорний», а має лише «першорядний». У цьому випадку було порушено важливе правило перекладача: не можна поспішати з писемним перекладом, поки не ознайомишся з усім текстом. Перекладач може не знати якогось слова, але ширший контекст у більшості випадків підкаже властиве значення. Уважний аналіз тексту – справа у процесі перекладу фундаментальна.

Викладач теорії і практики перекладу має навчити студента розпізнавати підступних друзів. Але перш ніж дійде до перекладознавчих вправ, від самого початку навчання мови вчитель повинен звертати увагу й акцентувати на тому, що міжмовні омоніми – це слова однакові (або майже однакові) щодо форми, але різні за значенням. Дуже дієвим є наведення конкретних прикладів із власної або віртуальної практики, на зразок згаданого вище. Звернуся до ще одного кумедного прикладу, щоправда, кумедного не в той момент, коли він трапився.

У галантерейному магазині у Варшаві, коли я попросила продавщицю подати мені *пилочку/piłeczkę* (для нігтів), то отримала у відповідь

промовистий погляд і заперечення, що тут пилючками, мовляв, не торгують. «А це що, прошу пані?», – вдалася тоді до мови жестів. «A to jest *pilniczek*» – відповіла продавець. Отакої, не знаючи напевно, я «переклала» з української, а виявилось, що утворила не лише міжмовний омонім, адже *pileczka* – це «маленький м'ячик», а й профілювання понять здійснила українське, бо поляки доглядають за нігтями не маленькими пилами, а маленькими напилками. І мають рацію...

Навіть на першому рівні навчання польської мови у згаданому словнику-мінімумі, що нараховує, як відомо, близько 1500 одиниць, таких польських – різних за значенням, але подібних за формою до українських – слів є досить багато. Необхідно, щоб початківці уклали собі словничок міжмовних омонімів. Власне, ефективнішим є метод самостійного формування словника у процесі навчання, а не володіння таким готовим словником від початку. До того ж, укласти омоніми краще не за алфавітним принципом, а за частинами мови. Принаймні, на певному етапі варто запропонувати студентам розподілити виписані лексеми за граматичними категоріями. Скажімо, в рубриці сполучники тоді опиняться: *a* та *skoro*, – оскільки польське *a* може означати «і» – *poeci a pisarze* (поети і письменники), натомість *skoro* означає не «скоро», а «коли, якщо» – *skoro tak, chodźmy stąd* (коли так, ходімо звідси). Згодом до такого словничка мусить потрапити сполучник *jako że*, котрий, нагадуючи український *якщо*, означає «оскільки»; а також протиставний *tylko*, який мусить бути у такому значенні перекладений сполучником *a: nie w teorii, tylko w praktyce* – не в теорії, а на практиці. Подібно *zatem* – це *отже* тощо.

Розділ словника іменників на першому етапі міститиме *мимо* – не *мимо*, а *попри*.

Омонімічні займенники має репрезентувати *ten* – не *той*, а *цей*; частки *no* – не *но*, а *ну*, *akurat*, що не пов'язане з *акуратний*, бо означає «якраз», *oczywiście* – не *очевидно*, а зрозуміло, *звісно*.

Австосемантичні слова, без сумніву, займуть у словнику більше місця. В окремих рубриках можна їх розмістити за алфавітом або за семантичними групами. Скажімо, омонімічні іменники словника-мінімуму можна згрупувати в такий спосіб.

Назви, що стосуються людини: *człowiek* – не *чоловік*, а *людина*; *chłop* – не *холоп*, а *селянин*; *obywatel* – не *обиватель*, а *громадянин*; *kolega* – не обов'язково *колега*, а радше *приятель*.

Назви груп людей: *drużyna* – не обов'язково *дружина* а *відділ*, *команда*.

Назви, пов'язані з анатомією людини: *płescy* – не *плечі*, а *спина*; *policzki* – не *полічки*, а *щоки*; *postawa* – не *завше постава*, а також *вигляд*; *pozycja*, *точка зору*.

Звичаєві назви: *akademia* – не завше *академія*, а також *урочисте засідання*; *sztuka* – не лише *штука*, частіше *мистецтво*; *referat* – *доповідь*; *kartka* – *листок паперу*; *wóz* – не тільки *віз*, частіше *транспортний засіб, вагон*; *lekcja* – *урок*.

Назви спорідненості: *rodzice* – не *родичі*, а *батьки*.

Назви одягу: *futro* – не лише *хутро*, а також *шуба*.

Назви місць: *kraj* – не завше *край*, частіше *країна*; *punkt* – не тільки *пункт*, а теж *крапка*.

Назви меблів, частин помешкання: *krzesło* – не *крісло*, а *стілець*; *kontakt* – не тільки *контакт*, а *електрична розетка*; *dywan* – не *диван*, а *килим*; *kurek* – *передовсім кран*, а не *курок*.

Назви місць праці: *biuro* – зрідка *бюро*, частіше *установа, офіс*, «місце роботи»; *sala* – *зала*, але й *аудиторія у вишій*; *zawód* – не *завод*, а *професія*; а також *розчарування*; *gospodarka* – *економіка*.

Військова термінологія: *rocisk* – не *потиск*, а *снаряд*.

Абстрактна лексика: *założenie* – не *закладення*, а *положення, теза*; *układ* – не лише *уклад*, а й *система, класифікація*.

У рубриці прикметників на початковому рівні опиняться: *bieżący* – *поточний*, а не той, хто біжить: *w roku bieżącym* – в поточному році; *brązowy* – *коричневий*, а не *бронзовий*: *brązowy kapelusz* – *коричневий капелюх*; *granatowy* – *темно-синій*, а не *гранатовий*; *niebieski* – *голубий*, та *niebieskie oczy* – має *голубі очі*; *przystojny* (*mężczyzna*) – *гарний чоловік*, а не *пристойний*; *tegoroczny* – *цьогорічний*, а не *торішний*; *pyszny* – не завше *пишний, розкішний*, а часто – *дуже смачний*: *pyszne ciastko* – *смачне тістечко*.

Омонімічні дієслова – це *gadać* – не *гадати*, а *балакати*; *obchodzić* – не лише *обходити*, а *передусім святкувати*: *obchodzić święto*; *zapomnieć* – не *запам'ятати*, а *забути*; *włożyć* – не тільки *вкласти*, а теж *одягнути*; *rozebrać się* – не *розібратися*, а *роздягнутися*; *rykać* – *стукати*.

Серед прислівників, які засвоюються на першому етапі: *chyba* – не *хіба*, а *мабуть*: *ja chyba pójdę* – *я, мабуть, піду*; *doskonale* – не *досконало*, а *чудово*; *jutro* – не *ранок*, а *завтра*; *prosto* – не завше *просто*, а й *прямо*: *iść prosto*; *specjalnie* – *особливо*; *trudno* – як *модальне слово* означає – *нічого не поробиш, не вдієш*; *może* – це *може*, а *morze* – *море*.

Як відомо, багато омонімів є такими лише для деяких значень багатозначних слів. Тому наступний корисний спосіб опрацювання лексики – це паралельний розгляд словникових статей полісемічних лексем у двох тлумачних словниках, наприклад, статті *Brac* зі *Słownika Języka Polskiego* і статті *Брати* зі *Словника української мови*, або *Podjść* – *Підняти* і *под*.

Словник української мови, скажімо, подає 16 значень дієслова *підняти*. Серед них конкретні: «підбирати з землі»; «відривати від землі,

переборюючи силу тяжіння»; «переміщувати знизу вгору»; «мінати положення з горизонтального на вертикальне»; «підносити голову, руки, очі»; метафоричні значення: «будувати», «підвищувати рівень чогось», «височіти», «звеличувати когось», «спромогтися щось зробити», «висвітлювати (питання)», «примушувати діяти», «будити», «воскрешати», «підбурювати», «підбадьорювати», «поліпшувати»; а також метонімічні значення: «підвищувати положення чогось», «бути спроможним переміщувати щось у повітрі», «переміщати щось вище, залишаючи там».

Словник В. Дорошевського містить тільки чотири значення дієслова *podjąć*. 1. *Podnieść z ziemi, podnieść w górę, ująć. Juliusz podjął słuchawkę. Podjął rękawicę; podjął pod kolana* (przy bardzo niskim pokłonie). *Przen.: Podejmij serce me, jako owoc, co spadł w wichrze za mur ogrodu twego.*

2. *Wziąć się do czegoś, postanowić zrobić, zdecydować się na coś: Sumienna i odpowiedzialna, podjęte obowiązki spełniała wzorowo. Podejmowali pracę publiczną; podejmują zadanie nadzwyczaj trudne; podejmowali walkę o prawa polityczne; podejmowa trudy.* (Значення «узятися до чогось» в українській мові не розвинулося).

Fraz. *Podjąć zobowiązanie, uchwałę, decyzję. Wszystkie ważniejsze decyzje powinny być podejmowane przez ogólne zebranie członków spółdzielni zgodnie z ich uprawnieniami statutowymi.*

Podjąć się – zdecydować się, zgodzić się na co. Podjąć się funkcji kierowniczej.

Przest. *Podjąć koszty – wydać pieniądze. Koszta podjęte przez panów zapewne zwrócone będą przez mego ojca. Sam kosztów podróży podjąć nie mogę.* (Значення «зобов'язатися» та «витратити» не існують для спорідненого українського дієслова). *Decyzje/рішення українською – приймаються, а не піднімаються, кошти витрачаються, їх видають, а не піднімають.*

3. *Odezwać się, kontynuować rozmowę. Tu rzeczywiście trochę za mało wojska – podjął rozważnie Mulewicz – ale tu chyba trzecia linia.*

Fraz. *Podjąć śpiew, melodię, rozmowę. Spieszą się do podjęcia nawiązanych w drodze rozmów. Dzieciaki podjęły przerwana piosenkę i ruszyły za swym przewodnikiem.* (У цьому значенні в українській мові вживається дієслово підхопити, яке є метафоричним, як і третє значення дієслова і *podjąć*).

4. *Przyjmować gościa, częstować. Wędrowni śpiewcy chętnie we dworach podejmowani przywozili nowe pieśni, nowe opowiadania.* (Цього значення також не має споріднене українське дієслово).

Отже, українське дієслово *підняти* суголосне польському *podjąć* лише в одному значенні – «піднести з землі, підняти вгору, схопити, піднести», а решта значень польського дієслова є специфічно польськими. Низка значень українського дієслова *піднімати* відповідає значенню польської

лексеми *podnieść*.

Варто запропонувати студентам порівняти вислови з дієсловом *podjąć* із українськими корелятами:

- *podjęli pracę publiczną* – виконували громадську роботу;
- *podjęli zadanie nadzwyczaj trudne* – узялися за надзвичайно важке завдання;
- *podjęli walkę o prawa polityczne* – розпочали/вели боротьбу за політичні права;
- *podjąć trud* – братися за роботу, розпочинати працю;
- *wszystkie ważniejsze decyzje powinny być podejmowane* – усі важливі рішення повині прийматися;
- *kosztów podróży podjąć nie mogę* – покрити кошти на дорогу я не в змозі; *podjęty przerwaną piosenkę* – підхопили перервану пісню.

Звичайно, для філологів-полоністів явища полісемії, семантичних полів, їх часткового накладання в різних мовах тощо докладно розглянуто у теоретичному курсі лексикології. Нефілологам, як і всім початківцям, просто належить пояснити, що мови, навіть споріднені, розвиваються кожна по-своєму і це, зокрема, ілюструють значення багатозначних слів, які ніколи не бувають абсолютно однакові в різних мовах.

Для контролю в кінці першого етапу навчання варто запропонувати тести, у яких потрібно підкреслити правильний український відповідник поданих слів, на зразок:

- chyba* – хіба, мабуть
- doskonale* – досконало, чудово
- jutro* – ранок, завтра
- prosto* – просто, прямо
- specjalnie* – спеціально, особливо
- trudno* – трудно, нічого не вдієш.

Більші словнички мають бути укладені на середньому й високому рівнях навчання. Належить не забувати й про російські кореляти, оскільки більшість молоді в Україні зазнає впливу російсько-української інтерференції. Тому випадки на зразок *gnusny* (синоніми – *wolny, opieszaly, aratyczny, leniwy*), що українською означає *млявий*, а російською не *гнусний*, а *праздний, ленивий*, також потрібно враховувати.

Варто пропонувати учням вправи на створення речень із міжмовними омонімами. Наприклад, із такими словами: *arbitralny, dywan, granatowy, kwitować, lekcje, mózół, niezawodny, prowizja, rutyna, sprawiedliwość, uroki*, – що відповідно мають значення: «довільний», «килим», «синій», «розписуватися», «уроки», «тяжкий труд», «безсумнівний», «комісійні», «вправність», «правосуддя», «зурочення». Скажімо, такі речення: *Decyzja*

może być *arbitralna*. Regularnie odkurzam swój *dywan*. Bardzo do moich oczy pasuje kolor *granatowy*. Dziadek *pokwitował* otrzymanie paczki. *Lekcje* w szkole już dawno skończyły się. Praca górnika – to ciężki *mozół*. *Mój przyjaciel jest niezawodny*: jeżeli obiecał, słowa dotrzyma. Należy mi się w banku *prowizja*. Żołnierze wykazali *rutynę* w wykorzystaniu broni. Obok znajduje się Ministerstwo Sprawiedliwości. Jak widzę tę «wiedźmę», zawsze mówię: *na psa uroki*.

Вищі рівні навчання передбачають виконання складніших вправ. Можна запропонувати виконати такий тест: у поданому реченні підкреслити міжмовний омонім, перекласти речення українською, далі навести пару – підкреслене польське слово, його український омонім (із синонімами) і переклад-корелят, за зразком:

Ludzkość przerwała oponę *poczwarcki*. Niebo jest przed nią.

Людство скинуло оболонку личинки. Перед нею – небо.

Poczwarcka не почвара (потвора, чудовисько), а личинка.

(Як додаток наводжу 17 речень, дібраних із польської художньої і наукової літератури, які містять міжмовні польсько-українські омоніми і придатні для виконання такого тесту:

Relacje podróżników z krajów egzotycznych były przyjmowane z zapalem w środowiskach zmęczonych własną kulturą.

Nawet *poświęcenie* i bohaterstwo – *poświęcenie* matki dla chorego dziecka czy żołnieжа dla ojczyzny w potrzebie – można, wedle hedonistów, wytłumaczyć w ten sposób.

Hedonizm Arystypa cechowała nie tylko teza, że przyjemność jest jedynym *dobrem*, ale także, że jest nim tylko przyjemność własna...

Obywa się bez nazwy: ogólnej, szczególnej, *przelotnej*, trwałej, mylnej czy właściwej.

Ich twarze czy podobne do ich fotografii? Czy postarzały z upływem lat? *Czerstwe?* *Mizerne?*

Za sprawą buntownika, jakiegoś Hirochige Utagawy... czas potknął się i upadł.

Do arki, bo gdzież wy się podziejecie: wiersze na pojedynczy głos, prywatne uniesienia, niekonieczne talenty, zbędna ciekawości, smutki i trwogi małego zasięgu, ochota oglądania rzeczy z sześciu stron.

Co z nim zrobimy – zastanawiała się głowa, wydając *dyspozycje* duchom lotnym, wyspecjalizowanym w układaniu losu.

Jeżeli po śmierci dostanę się do Nieba, musi tam być jak tutaj, tyle że pozbędę się tępych *zmysłów* i oціzających kości.

Biedne moje dzieci, więc tak się wam śpieszy *Do piachu*, w którym *czaszka* żółte zęby *szczyrzy?*

Właściwa postawą wobec istnienia jest szacunek, należy więc unikać to-

warzystwa osób, które poniżają istnienie swoim sarkazmem i pochwalają *nicość*.

To ja, Kasandra. A to jest moje miasto pod popiołem. A to jest moja *laska* i wstążki prorockie. A to jest moja głowa pełna wątpliwości.

O, jakże są nieszczelne granice ludzkich państw! Ile to chmur nad nimi bezkar- nie przepływa, ile piasków pustynnych przesypuje się z kraju do kraju, ile górskich kamyków stacza się w cudze włości w wyzywających podskokach! Czy muszę tu *wymieniać* ptaka za ptakiem jak leci albo jak właśnie przysiada na opuszczonym szlabanie?

Pielęgnując swoje rustykalne mity, Polacy potwierdzają swoją europejską tożsamość, w którą od początku wpisany był podziw dla *uroku* życia wiejskiego i szacunek dla oracza ojczystej ziemi.

Ale lubi się także *rosół* z makaronem, lubi się komplementy i kolor niebieski..

Pobyt poza wiecznością, bądź co bądź *jednostajną* i nie znającą upływu mógł się już nigdy nie powtórzyć.

Owa *rutyna* to odpowiednik w znacznym stopniu nieartykułowanej i nieko- munikowalnej werbalnie »wiedzy jak«.)

Хоча контекст і є основним помічником у розпізнанні підступного омоніма, може трапитися і невиразний, «розмитий», передовсім це може статися в художньому тексті. Вже середнього рівня студентів належить спонукати бути чутливими до таких пасток, аналізуючи відповідні приклади. Ось кілька з них.

Під час редагування перекладів поетичних текстів Віслави Шимборської (*Віслава Шимборська. Під однією зіркою. – Львів: Каменяр, 1997*) трапився мені один фантазмагоричний контекст – опис сну у вірші «Jestem za blisko», де спершу пропустила некоректно віддане омонімічне дієслово *toczyć się*.

Ось цей уривок:

Jestem za blisko, żeby mu się śnić.

Nie fruвам nad nim, nie uciekam mu

Pod korzeniami drzew. Jestem za blisko.

Nie moim głosem śpiewa ryba w sieci.

Nie z mego palca toczy się pierścionek.

Jestem za blisko.

Про що йдеться у поезії? Жінка прокинулася і намагається відгадати, чи сниться вона чоловікові. Хотілося б їй бути в його сні, але непокоїться, що ті часи, коли нею снів, здається, минули... Колега-перекладач передав цей контекст так:

Надто я близько, щоб він мною снів.

Не пурхаю над ним, не втікаю

Під корінням дерев. Надто я близько.

Не моїм голосом співає риба в сітях.

Не з мого пальця точиться перстеник.

Надто я близько.

Здалося, що все тут правильно. Якщо кохана пурхає, риба співає, то перстеник хтось комусь виточувати, напевно, може. Тим часом, працюючи далі вже над своїми перекладами Віслави Шимборської до названої книжки, довідалася, що ще за радянських часів вірші нинішньої Нобелівської лауреатки (а це був час, коли Віслава Шимборська отримала Нобелівську премію і увага до її творчості надзвичайно посилилася) публікував журнал «Всесвіт». Відшукала потрібний номер за 1972 рік, де знайшла добірку чудових перекладів, редагованих Григорієм Кочуром (хоч цього там не вказувалося – це вже знання, так звані, пресупозиційні) і серед них – чудовий переклад авторства Євдокії Бринцевої вірша «Jestem za blisko», де відповідний уривок мав такий вигляд:

Я надто близько, щоб йому наснитись,

Не пурхаю над ним і не зникаю

В землі, поміж корінням. Надто близько.

Не моїм голосом співає риба в сіті,

Не з мого пальця котиться обручка.

Заблизько я...

«Звичайно, котиться!», – осінило мене. Після чого, звісно, відповідна правка до нового перекладу була внесена.

Подібну помилку знайшла пізніше в перекладі поеми «Ангеллі» Юліуша Словацького, яку публікувала свого часу уривками газета «Літературна Україна». Читаючи цей видатний твір українською, помітила якийсь некрофільський образ, зовсім мені незрозумілий: «...Ви будете в могилах і на вас спочиватимуть спорохнявілі поцілунки, але ваші могили будуть святими». Відтак звернулася до оригіналу: «*Lecz wy będącicie w grobach i całuny (a nie całunki – !) będą na was spróchniałe*». Перекладач змусив мене сміятися в зовсім невідповідному місці. *Całuny* – савани спорохнявілі будуть на померлих, а не поцілунки! Звісно, варто було б перекладачеві подивитися до словника. Та часом класикам бракує такої мотивації. Тому солідним виданням не можна нехтувати ланкою редактора-фахівця під час публікації перекладних творів.

У цьому ж перекладі почала перевіряти й інші незрозумілі місця. Наприклад, такого фрагмента в оригіналі: «*Lecz mówię wam, bądźcie spokojni nie o jutro, lecz o dzień który będzie jutrem śmierci waszej. A gorsze jest jutro życia, niż jutro śmierci. Choć nie tak myślą ludzie podli i ludzie małego serca*». Українською він був переданий так: «Але одначе кажу вам: не дбайте про день, який буде ранком смерті вашої, – про агонію написано, чи що, дивуюся я, читаючи. – Бо гірший світанок життя, ніж світанок смерті (жах якийсь! –

думаю), хоч інакше думають підлотні люди і люди малого серця». Виявилось, як засвідчує наведений вище оригінал, що йдеться про завтрашній день у сенсі християнському, про потойбічний світ, про перебування у раю. Адже *jutro* – це завтра, тобто міжмовний омонім (із початкового словника-мінімуму), він і завів перекладача в пастку і затемнив зміст, який треба було передати таким чином, скажімо: «Але кажу вам, шукайте спокою не у завтрашнім дні, а у тому, що настане по смерті вашій. Адже гірший завтрашній день життя, ніж те, що буде по смерті...»

По решту прикладів пропоную звертатися до моєї статті: Модифікації та похибки художнього перекладу // Наталя Сидяченко. Мовотворчість українських і польських письменників. – К.: Видавничий дім Д. Бурого, 2009. – С. 98–103.

Література

1. Bąk Janusz. Słownictwo i frazeologia w ćwiczeniach. – Łódź, 1997.
2. Błędy językowe i ich rodzaje. Słownictwo / Nauka o języku dla polonistów. Pod red. Stanisława Dubisza. – Warszawa, 1999. – S. 99–109; 327–409.
3. Co zawierają słowa: leksykologia / Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa. – Kraków, 2001. – S. 45–74.
4. Części mowy. Funkcjonalne klasy derywatów / Nagórko Alicja. Zarys gramatyki polskiej. – Warszawa: PWN, 1998. – S. 100 – 110; 199–213.
5. Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny / Pod red. Władysława Miodunki. – Kraków, 1992.
6. Leksykalne środki stylowe / Przewodnik po stylistyce polskiej / Red. naukowy Stanisław Gajda. – Opole, 1995. – S.61–70.
7. Lipińska Ewa, Dąbska Elżbieta. Kiedyś wrócisz tu. – Kraków, 1997.
8. Słownictwo jako interpretacja świata // Współczesny język polski / Pod red. Jerzego Bartmińskiego. – Lublin, 2001. – S. 73–99; 343–371.
9. Polisemia a homonimia / Renata Grzegorzczkova. Wprowadzenie do semantyki językoznawczej. – Warszawa, 2001.
10. Polisemia i łańcuchy znaczeniowe. Polisemia i ujęcie dwupoziomowe / Taylor John R. Kategoryzacja w języku. – Kraków, 2001. – S. 142–156; 354–372.
11. Tzw. Życie wyrazów. Wpływy języków obcych / Klemensiewicz Zenon. Historia języka polskiego. – Warszawa: PWN, 1974. – S. 634–652.
12. Znaczenia... a proces przekładu. Fałszywi przyjaciele tłumacza / Lipiński Krzysztof. Vademecum tłumacza. – Kraków, 2000. – S. 29–89; 107–111.
13. Лексикологія / Українська мова. – Київ: Либідь, 2005. – С. 149–228.